

ність праці. Слід підкреслити, що аналіз ефективності використання трудових ресурсів повинен ґрунтуватися на існуючих законодавчій та нормативно-правовій, обліковій інформаційних базах, бухгалтерській та статистичній звітності, даних первинної документації та ін.

Наук. керієн. Іванієнко В. В.

Література: 1. Шульга Н. В. Облік і аудит розрахунків з оплати праці та аналіз ефективності використання трудових ресурсів : автореф. дис... к.е.н.: 08.00.09 / Н. В. Шульга ; КНЕУ. – К., 2008. – 24 с. 2. Линенко А. В. Сутність й аналіз трудового потенціалу підприємства за показниками ефективності його використання [Текст] / А. В. Линенко, О. Л. Шевченко // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2008. – № 4. – С. 111–116. 3. Кудінова А. Аналіз продуктивності праці [Текст] / А. Кудінова, Д. Верба // Справочник економіста. – 2009. – № 6. – С. 79–88. 4. Мельник Т. Г. Ефективність праці: методи вимірювання продуктивності праці та її оплати / Т. Г. Мельник // Теоретичні та прикладні питання економіки : збірник наукових праць. – К. : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет". – 2009. – Вип. 7. – С. 291–296.

УДК 657.62

Сучкова К. М.

Студент 4 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Анотація. Досліджено методичні аспекти аналізу фінансового стану підприємств України, вплив відсутності єдиної методики проведення аналізу фінансового стану підприємства на ефективність його діяльності. Виявлено напрями покращення аналізу фінансового стану підприємства.

Аннотация. Исследованы методические аспекты анализа финансового состояния предприятий Украины, влияние отсутствия единой методики проведения анализа финансового состояния на эффективность его деятельности. Выявлены направления улучшения анализа финансового состояния предприятия.

Annotation. Methodological aspects of the analysis of the financial condition of the enterprises of Ukraine, the impact of the lack of a unified methodology for the analysis of the financial condition of the effectiveness of its activities were investigated. Areas for improvement of the analysis of the financial condition of the company were identified.

Ключові слова: підприємство, фінансовий стан підприємства, фінансова стійкість, фінансовий результат, методика аналізу фінансового стану, показники фінансового стану, методичні основи, концептуальні засади.

Головною умовою забезпечення неперервності функціонування підприємства є організоване, своєчасне, якісне та ефективне управління, що становить сукупність взаємопов'язаних послідовно здійснюваних функцій. Виникнення кризових явищ на підприємстві значною мірою пов'язано з недостатньою увагою керівників підприємств до аналітичної роботи, яка є опосередкованим захистом підприємства від виникнення кризи платоспроможності. З метою отримання кваліфікованої оцінки господарської діяльності власники та керівники підприємств дедалі частіше звертаються до аналітичних розрахунків, зокрема до фінансового аналізу, проведення якого дозволяє одержати висновки про достатність платіжних засобів, співвідношення власних та залучених коштів, швидкість обороту капіталу й причини його зміни, обсяг фінансування певного виду діяльності тощо. Тому головним завданням сучасної системи управління є розробка ефективної методології оцінки господарської діяльності, яка за відсутності детального аналізу може мати негативні тенденції.

Загальні підходи до проведення аналізу фінансового стану підприємства висвітлено у працях як вітчизняних, так і зарубіжних вчених та науковців, зокрема: Бутинця Ф. Ф., Мниха Є. В., Ляхтіонової Л. А., Поддєрьогіна А. М., Тарасенка Н. В., Петряєвої З. Ф., Хмеленко Г. Г., Баканова М. І., Балабанова І. Т., Л. Бернштейна, Ковальова В. В., Метьюса М. Р., Д. Міддлтона, В. М. Родіонової, Савицької Г. В., Д. Стоуна, Е. Хелферта, Шеремета А. Д. та ін. Проте у зв'язку з трансформаційними процесами в Україні, направленими на досягнення міжнародних стандартів економічної діяль-

ності, існує необхідність розробки єдиної методики фінансового аналізу з метою адаптації до вітчизняних умов господарювання.

Мета дослідження – виявлення проблем, які виникають при виборі методики аналізу фінансового стану підприємства та шляхів їх вирішення.

Завдання дослідження – висвітлення існуючих методичних основ проведення аналізу фінансового стану та надання пропозицій щодо їх вдосконалення з метою розробки єдиної методики через доповнення системи показників та стандартизації їх розрахунку.

Об'єкт дослідження – аналіз фінансового стану підприємств.

Предмет дослідження – методика проведення аналізу фінансового стану підприємств України. Існує безліч визначень такого поняття, як "фінансовий стан", сформульованих вітчизняними та зарубіжними вченими та авторами.

Слід зазначити, що визначення поняття "фінансовий стан" закріплене в законодавстві України. За визначенням Фонду державного майна України, "фінансовий аналіз діяльності підприємства – комплексне вивчення фінансового стану підприємства з метою оцінки досягнутих фінансових результатів, що проводиться за допомогою методів фінансового аналізу за даними бухгалтерської (фінансової) звітності" [1, ст. 1].

Також поняття фінансового стану включає в себе велику кількість характеристик ефективності діяльності підприємства. Згідно з Методикою Фонду державного майна України, "фінансовий стан – це сукупність показників, що відображають наявність, розміщення та використання ресурсів підприємства, реальні й потенційні фінансові можливості підприємства" [1, ст. 1].

Що стосується досвіду зарубіжних країн, то там поняття "фінансовий стан" ототожнюється з поняттями "фінансове положення", "фінансова стійкість" та "фінансовий результат". Тобто в зарубіжних країнах поняття фінансового стану не оцінюється, а аналізується загалом діяльність підприємства. При цьому акцент робиться на здатності підприємства забезпечувати власну платоспроможність, покривати свої зобов'язання та витрати діяльності, створювати новий продукт із вже існуючих ресурсів та отримувати від цього дохід. Це є характерною відмінністю від вітчизняних підприємств, адже більшість підприємств України здійснюють аналіз фінансового стану з метою оцінки фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності. Лише незначна кількість підприємств за його допомогою оцінюють перспективи розвитку підприємства в майбутньому.

За традиційною практикою аналізу фінансового стану підприємства в Україні виділяють такі загальні методи, якими може скористатися фінансовий аналітик: горизонтальний аналіз, вертикальний (структурний) аналіз, трендовий аналіз, аналіз відносних показників (коефіцієнтів), порівняльний та факторний аналіз.

У практиці вітчизняних вчених [2 – 3] досить широко застосовуються горизонтальний, вертикальний, факторний, порівняльний та коефіцієнтний аналіз. При цьому аналіз проводиться як за абсолютними, так і за відносними показниками.

У зарубіжній же практиці [4] аналіз фінансового стану проводиться здебільшого шляхом коефіцієнтного аналізу за окремими напрямками, що дозволяє аналізувати різні підприємства, незважаючи на масштаби їх діяльності, визначаючи ефективність та прибутковість діяльності. Слід зазначити, що здебільшого проводяться порівняльний аналіз, що дозволяє співвіднести дані підприємства з встановленими нормативами та подібними показниками підприємств-конкурентів, трендовий аналіз, який включає у себе вертикальний аналіз, горизонтальний аналіз відносних показників.

Слід відмітити, що в ході аналізу фінансового стану підприємства можуть використовуватися найрізноманітніші прийоми, методи та моделі аналізу, їхня кількість і широта застосування залежать від конкретних цілей аналізу та визначаються його завданнями в кожному конкретному випадку. Але це не свідчить про те, що не повинно існувати єдиної методики проведення аналізу фінансового стану підприємств. Адже для забезпечення отримання повного й співставного висновку про стан досліджуваного підприємства має бути розроблена та затверджена єдина методика [5].

Відповідно, слід зазначити, що більшість вчених, зокрема, Кожанова Є. П., Лахтіонова Л. А., Мних Є. В., Тарасенко Н. В. та інші [4; 6 – 8], основними етапами оцінки фінансового стану підприємства виділяють аналіз структури та динаміки активу й пасиву балансу, ліквідності й платоспроможності, руху грошових коштів, фінансової стійкості, ділової активності, ймовірності банкрутства підприємства. Але проведення аналізу фінансового стану підприємства за різними авторами не дає змоги об'єктивно визначити ступінь стійкості фінансового стану підприємства, рівня його платоспроможності та ліквідності. Адже, навіть маючи ідентичні етапи проведення аналізу фінансового стану підприємства, існують розбіжності в назвах показників, розрахованих за одним алгоритмом, та однакові назви індикаторів, які обчислюються різними способами. Також існує проблема значного коливання нормативних значень фінансових коефіцієнтів.

Усе це вказує на необхідність доробки та вдосконалення методики фінансового аналізу в Україні. А також свідчить про необхідність переймання зарубіжного досвіду стосовно розробки інтегральної методики оцінки фінансового стану, але вже з урахуванням особливостей вітчизняної економіки.

Таким чином, спостерігається певна відмінність у переліку показників фінансового стану підприємства та методах розрахунку подібних показників. До переваг зарубіжних методик можна віднести їх конкретність і визначеність у кількісному складі показників та інтерпретації їх результатів, спрощеність таких методик аналізу й оцінки фінансового стану підприємств.

Вітчизняні методики аналізу фінансового стану навпаки характеризуються значною відмінністю серед різних авторів у наборі показників для аналізу того чи іншого напрямку та різноманітністю

їх комбінацією. Таким чином, вітчизняна методика потребує зменшення кількості показників, що аналізуються. При цьому необхідно віддавати перевагу розрахунку тих показників, які мають найбільшу змістовність та необхідність для аналітика.

Напрямом подальших досліджень є розробка єдиної інтегральної методики аналізу фінансового стану, яка б орієнтувалася на ринкові умови, державну політику й систему вітчизняного обліку та аудиту.

Наук. керівн. Хмеленко Г. Г.

Література: 1. Про затвердження Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації : Наказ Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України від 14.02.2006 р. № 170 // Офіційний вісник України від 12.04.2006 р. – 2006. – № 13. – Ст. 1. – С. 366. 2. Давиденко Н. М. Методологічне забезпечення проведення аналізу фінансового стану підприємств / Н. М. Давиденко // Вісник ЖДТУ. Економічні науки. – 2003. – № 4(26). – С. 92–98. 3. Івахненко В. М. Економічний аналіз : [навч.-метод. посібн. для самост. вивч. дисц.] / В. М. Івахненко, М. І. Горбатюк, В. С. Львовичкін. – К. : КНЕУ, 2006. – 176 с. 4. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання : [монографія] / Л. А. Лахтіонова. – К. : КНЕУ, 2001. – 387 с. 5. Черниш С. С. Проблеми застосування методик аналізу фінансового стану на вітчизняних підприємствах / С. С. Черниш // Всеукраїнський науково-виробничий журнал. Інноваційна економіка. – 2012. – № 5 – С. 142–145. 6. Кожанова Є. П. Економічний аналіз : [навч. посібн. для самостійного вивчення дисципліни] / Є. П. Кожанова, І. П. Отенко. – Х. : ВД "ІН-ЖЕК", 2003. – 208 с. 7. Мних Є. В. Економічний аналіз : [підручник] / Є. В. Мних. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 412 с. 8. Тарасенко Н. В. Економічний аналіз : [навч. посібн.] / Н. В. Тарасенко. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Львів : Новий світ-2000. – 2004. – 344 с.

УДК 657.62:001.8

Хмелєва Н. А.

Студент 3 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ПРИНЦИП НАУКОВОСТІ ТА ОПЕРАТИВНОСТІ В НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Анотація. Розглянуто сутність та теоретико-методологічні основи реалізації принципів економічного аналізу, застосування яких в економічних дослідженнях забезпечує науковість результату досліджень, оперативність надання інформації в системі управління. Розкрито епистемологію економічних досліджень аналітичними інструментами.

Аннотация. Рассмотрены сущность и теоретико-методологические основы реализации принципов экономического анализа, применение которых в экономических исследованиях обеспечивает научность результата исследований, оперативность предоставления информации в системе управления. Раскрыта эпистемология экономических исследований аналитическими инструментами.

Annotation. The essence and the theoretical and methodological basis of the principles of economic analysis are studied. Application of these principles in economic research provides scientific research results, the efficiency of information support in the management system. Epistemology of economic research by means of analytical tools is revealed.

Ключові слова: аналіз, принцип, науковість, оперативність, сутність, пізнання, методи, система, елементи, явище, предмет, фактори, спостереження, взаємодія, поєднання.

Використання принципів економічного аналізу для вдосконалення методик аналітичного дослідження й отримання достовірних даних про ефективність діяльності підприємства дозволяє забезпечити найвищий ступінь їх науковості. Правильне використання принципів економічного аналізу дає можливість уникнути ймовірних майбутніх невдалих результатів господарської діяльності, раціонально влаштувати своє власне виробництво й тим самим збільшити ймовірність вигоди для себе.

Дослідженню теоретичних проблем економічного аналізу, практичних аспектів його використання присвячено праці багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених: Сіменко І. В., Волкова О. Н., Романова А. Н., Баканова М. І., Івахненка В. М., Каракоза І. І., Ковальова В. В., Мниха Є. В., Савицької Г. В., Савчука В. К., Чумаченка М. Г., Шеремета А. Д. та ін.